

КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Конкурентне середовище являє собою сукупність умов і чинників, які впливають на розвиток конкуренції в економіці. Основними елементами конкурентного середовища є кількість та якість реальних і потенційних суб'єктів, їх фінансова, матеріально-технічна, технологічна та інформаційна база, кількість покупців та особливості їхньої споживчої поведінки, характер взаємодії учасників ринкового процесу та інтенсивність конкуренції, цілі та ефективність конкурентної стратегії; стан інституційної та ринкової інфраструктури, юридичні норми, що регламентують ринкову поведінку суб'єктів господарювання [1, с. 21-57].

Основними негативними чинниками, які стримують розвиток конкурентного середовища, є неефективність законодавства, корупція та політична нестабільність. Негативні тенденції у конкурентному середовищі пов'язані перш за все з деяким уповільненням ринкових реформ і використанням адміністративних методів впливу на діяльність суб'єктів підприємництва. Тому актуальним завданням економічної політики держави є усунення деформацій ринкового механізму, здійснення комплексу заходів, спрямованих на сприяння формуванню ефективного конкурентного середовища [2, с. 15-48].

У цьому зв'язку необхідна довгострокова стратегія стимулювання конкурентного середовища національного виробництва, спрямована на подальшу модернізацію системи захисту конкуренції. Вказана стратегія повинна забезпечувати вільні умови входу підприємств на ринок та виходу з нього. Розширення та вдосконалення сфери національного виробництва є об'єктивною передумовою забезпечення стабільності та динамічного розвитку економіки і вирішення важливих соціально-економічних проблем. Глобалізація породжує формування нової моделі розміщення виробництва товарів і послуг між країнами. При цьому розвинені країни переводять у країни з дешевою робочою силою підприємства обробної промисловості і зосереджуються на наукоємному, з високою часткою валової доданої вартості виробництві [3, с. 7-15]. Дослідження конкурентного середовища має охоплювати *процес розширення охоплення поля конкуренції від класичного уявлення про конкуренцію підприємств як таких, що мають схожість з позиціями споживачів, до можливості появи у споживача неспоріднених альтернатив використання наявних ресурсів*. Ринкові можливості та варіанти використання ресурсів доволі пов'язані, що зумовлює можливість їхнього оцінювання.

Існує також й підхід, відповідно до якого конкурентне середовище містить суб'єкти ринку, взаємодія яких спричиняє суперництво, а також відносини між цими суб'єктами. Конкурентне середовище є сферою прояву суперництва між окремими суб'єктами ринку, в якій формуються умови їхньої діяльності. При цьому конкурентне середовище охоплює конкуренцію товарів, галузей, країн, однак основною формою його існування є конкуренція підприємств, а параметрами конкурентного середовища – кількість і склад конкурентів, інтенсивність конкуренції та перспективи її динаміки. Відповідно до ще одного підходу, зважаючи на суперечність конкурентного середовища, вказується на необхідність забезпечення умов рівності та можливостей реалізації суб'єктами господарювання своїх переваг. *Доцільно розглядати конкурентне середовище також і як систему формування, підтримування і розвитку середовища функціонування суб'єктів господарювання, яка передбачає створення рівноправних умов для їхньої конкуренції, забезпечуючи при цьому стійкий економічний розвиток* [4, с. 6-10].

Забезпечення ефективної діяльності підприємств передбачає їхню адаптацію до конкурентного середовища, а також прогнозування зміни і механізмів взаємодії основних факторів, що її формують. Виконання цього завдання стає більш складним, з одного боку, у зв'язку з розвитком процесів глобалізації та суттєвими трансформаціями умов конкуренції, а з іншого – через формування нових пріоритетів діяльності підприємств та виникненням центрів конкуренції.

Становлення і розвиток тенденції до спільного зі споживачем творення продукту зміщує акцент і стратегічну орієнтацію виробника, наповнюючи новим змістом поняття його конкурентного статусу. При цьому виникає проблема спільного творення конкурентних переваг. Невідповідність між цінністю продукту і отриманою винагородою окремими учасниками мережі «постачальник-виробник-дистриб'ютор-продавець», яка дедалі частіше проявляється при функціонуванні згаданих мереж, зумовлює міграцію центрів привабливості бізнесу і можливість формування нових конкурентних переваг [5].

Інтенсивні процеси економічних перетворень у всьому світі свідчать про *формування єдиного глобального простору*, що потребує на макроекономічному рівні формування інноваційних засобів управління конкурентоспроможністю держави як учасника світогосподарських процесів, а на мікроекономічному – вироблення і реалізації обґрунтованих стратегій конкуренції. Відомо, що за умов глобалізації істотно змінюється зовнішнє середовище діяльності фірм. При цьому національні ринки щоразу більшою мірою інтегруються один в один і включаються до єдиного світового ринку, де іноземні підприємства діють на рівних правах з національними суб'єктами господарювання.

Список використаної літератури

1. Костусев О. О. Конкурентна політика в Україні / О. О. Костусев. – К.: КНЕУ, 2004. – 310 с.
2. Лагутін В. Д. Конкурентоспроможність національної економіки / В. Д. Лагутін, В. А. Романенко, Ю. М.

Уманців; за ред. В. Д. Лагутіна. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.

3. Лук'яненко Д. Глобальна модифікація конкурентних механізмів ринку / Д. Лук'яненко, О. Тітова // Міжнародна економічна політика. – 2011. – №12-13. – С. 5-21.

4. Лагутін В. Д. [Цивілізаційні та інституційні фактори глобальних економічних трансформацій ХХІ ст.](#) / В. Д. Лагутін // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2019. – №2. – с. 5-19

5. Герасименко А. Г. Ринкова влада: джерела, масштаби, наслідки / А. Г. Герасименко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 600 с.